

Völgyi Péterné dr. Reich Márta

A régi is lehet jó

Tisztelt Szerkesztőség, kedves Olvasók!

Ez év május 28-án zsűritagként vettem részt a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny Kárpát-medencei döntőjén. A verseny szünetében éppen az előtérből igyekeztem felfelé a lépcsőn, amikor észrevettem, hogy a lépcső tetején egy mosolygós, fiatal kolléganő néz rám. Amikor felértem, megszólított: – Kedves Tanárnő, örülök, hogy látom. Azért vártam meg, mert szeretnék köszönetet mondani azért a sok módszertani ötletért, amelyet Öntől kaptam. Nagyon nagy hasznát vettem valamennyinek. Különösen a pályakezdésemet könnyítette meg, hogy a hallgatóként kipróbált és bevált játékokat, feladatokat meg tudtam valósítani a saját osztályaimban is.

Rövid beszélgetés után – amelyből kiderült, hogy a kolléganő sok évvel ezelőtt hallgatóm volt – elköszöntünk egymástól, de én még sokáig gondolkodtam ezen a találkozáson. 40 évig tanítottam egy budapesti általános iskolában, ebből 19 éven át az ELTE ÁITK szakvezetője is voltam. Gimnáziumi éveimben jó alapokat kaptam, magyartanárom és osztályfőnököm Takács Etel volt, akinél elhivatottabb pedagógust azóta sem ismerek. A főiskolai munkámat is segítette, számtalan ötlettel, tanáccsal állt mellettem. Noha maga is szívesen vett részt új módszerek, eljárások kidolgozásában – ilyen volt például a programozott oktatás –, azt vallotta, hogy egy szál krétával is lehet jó órát tartani, és a sok eszköz, látványosság sem biztos, hogy mindig eredményre vezet.

Noha szakmai munkám során számtalan továbbképzésen vettem részt, új módszereket tanultam, sőt kipróbálásuktól sem riadtam vissza, biztos vagyok benne, hogy a régi módszerek, eljárások közül több ma is megállja a helyét. Úgy vélem, talán hasznos lehet, ha felidézek néhányat. Tudom, hogy a régóta pályán lévő kollégák maguk is élnek ezekkel vagy hasonló eszközökkel, de esetleg a fiatalabb kollégáknak adhatok néhány ötletet eszköztárunk kiegészítéséhez.

1. A tanítás-tanulás folyamatában elengedhetetlen, hogy a tanulókat megnyerjük közös munkánk számára. Ha sikerül őket az együttműködésre rávenni, nyert ügyünk van, hiszen a motivált, érdeklődő tanuló könnyebben tanul, gyorsabban érti meg és oldja meg a feladatokat. Így sikerélményhez jut, amely továbblandíti őt a tanulásban. A motiválás nem könnyű munka. A legfontosabb az, hogy igyekezzünk felderíteni, mi foglalkoztatja, mi érdekli a gyerekeket, mi az, amivel szívesen töltik a szabadidejüket. Ezért szoktam például ötödik osztályban a kommunikáció témakörében feladatul adni, hogy mindenki készüljön egy–másfél perces kiselőadásra, amelyben bemutatja a hobbiját. Szóbeli előadását kiegészítheti azzal, hogy a témához tartozó könyvet, tárgyat, öltözetet stb. is behoz. Mindenkit meghallgatunk, így a gyerekek jobban megismerik egymást, és a régi osztálytársak is új oldalukról mutakozhatnak be.

Az ismerkedés lehetővé teszi, hogy felhívjuk a gyerekek figyelmét egy-egy, a témájukhoz tartozó könyvre, iskolai szakkörre, vagy akár arra is megkérhetjük őket, hogy a mi ismereteinket egészítsék ki. Kaptam egyszer például egy kisfiútól egy borítékot, amelyben különböző halfajok képei voltak. Ő a horgászatról tartott érdekes előadást, én pedig megkértem, hogy állítson össze számomra egy kis gyűjteményt az általa fogott halakról. Mondanom sem kell, hogy ezek után az ő feladata volt a *hal* szó toldalékos alakjainak felismerése vagy annak a mondatnak az elemzése, amelyben a horgászatról esett szó. Az olvasni nem szerető gyerekek szüleinek azt ajánlottam, hogy keressenek olyan könyveket, újságcikkeket, amelyek kapcsolatban vannak a gyerek hobbijával. Ezeket nagy valószínűséggel szívesen fogják elolvasni, és végül is a gyakorlás a cél.

2. Tudjuk, hogy a fogalmazási feladatok is gyakran kifognak tanulóinkon. Sokszor nem azért nem készítik el az írásművet, mert lusták, vagy szándékosan meg akarják tagadni a munkát, hanem elsősorban azért, mert csekély a szókincsük. Ahogy ők mondják: Tudom, miről van szó, csak nem tudom megfogalmazni. Ilyenkor jó szolgálatot tesz egy-egy olyan feladat, amely nem köthető konkrét tananyaghoz. Így lehetőségük van a tanulóknak arra, hogy kötetlenebbül fejezzék ki magukat, és a fantáziájukat is jobban elengedik.

Gyakran már a fogalmazás első mondata is gondot jelent. Szívesen folytatják viszont a megkezdett fogalmazást, amelynek cselekményét tetszés szerint alakíthatják: „Már csaknem éjfél volt, de Gabi még nem aludt. Nyugtalanul forgolódott ágyában. Folyton visszatértek gondolataiba az aznapi események. Nem tudta eldönteni, hogy helyesen cselekedett-e, vagy másképp kellett volna viselkednie az adott helyzetben. Az történt ugyanis, ...” (Azért választottam a Gabi nevet, hogy a lányok és a fiúk egyaránt bele tudják képzelni magukat a szituációba.)

A kész fogalmazásokat párokban vagy csoportban megbeszéljük, néhányat közösen meghallgatunk. Érdekes megfigyelni, ki hogyan alakította a történetet, milyen szereplőket sorakoztatott fel, saját magát pozitív vagy negatív szerepben tüntette-e fel, hogyan oldotta fel – vagy nem – az általa megfogalmazott konfliktust. Anélkül, hogy túlzott magyarázatokba bocsátkoznánk, egyértelművé válik a gyerekek számára, melyik munka tetszett nekik leginkább, melyikben volt a legtöbb érdekes fordulat, melyiknek a megoldását fogadják el, vagy melyikkel nem értenek egyet. A megbeszélés során fejlődik a szóbeli kifejezőkészségük, vitakészségük, empátiás készségük stb. (Nem mellékes az sem, hogy betekintést nyerhetünk azokba a problémákba, amelyek őket aktuálisan foglalkoztatják, megfigyelhetjük, hogyan foglalnak állást erkölcsi, etikai kérdésekben, tehát nevelési szempontból is sokat nyerhetünk ezzel a feladattal.)

3. A helyesírás terén mindig van tennivalónk. Hetedik osztályban az eszköz- és társhatározó tanításakor vissza lehet kapcsolni az ötödik osztályos bemutatkozó feladathoz. Azt a házi feladatot kapják a gyerekek, hogy tervezzenek maguknak nemesi címet, amelyben rájuk jellemző dolgokat tüntetnek fel. A rajzokat A/4-es rajzlapra készíttetem el, mert az óra elején felrakjuk őket a táblára, és a gyerekek kitalálják, hogy melyik címer kihez tartozik. Ezután néhányat kiválasztunk, és megbeszéljük, hogy mivel jellemezte magát a rajzoló. A válaszokat a rajzok mellé írjuk, például *tollal, játékkal, kutyával, gyümölcssel, könyvvel* stb. A válaszokat ezután helyesírási szempontból csoportosítjuk, és máris megkapjuk a *-val, -vel* rag írásának különböző eseteit, amelyeket további példákkal egészíthetünk ki.

4. Ugyancsak a helyesírás körébe tartozik a 10 szavas játék. A tanulóknak minden óra elején diktálok 10 szót, amelyet egy külön lapra leírnak. Ezek lehetnek az adott tananyaggal kapcsolatosak, vagy attól függetlenek, a lényeg az, hogy olyan szavak legyenek, amelyeket gyakran rosszul írnak. A lapokat óráról órára kijavítom, az eredményeket megbeszéljük, tehát naponta szembesülhetnek a tanulók helyesírásuk alakulásával. Egy-egy sokszor tévesztett szót pár nappal később újra diktálok, és örömmel fedezzük fel, hogy egyre kevesebben írták hibásan. Néhány hónap alatt szinte minden tanulónál jelentős javulást eredményez ez a módszer. A megoldásokat természetesen értékelni is lehet, pluszt, piros pontot stb. kaphatnak egy hibátlan szósorért. Bizonyos számú – három, öt – hibátlan sorozatot ötössel is lehet jutalmazni. Azt vettem észre, hogy a kezdetben kevésbé kedvelt feladat hamarosan elnyeri a gyerekek tetszését, hiszen látják munkájuk eredményét, javulását, és ez megerősíti őket abban, hogy a helyesírást is meg lehet tanulni.

Remélem, ennek a néhány régi, de jól bevált módszernek a felidézésével sikerült felkeltennem a kollégák érdeklődését és ösztönözni őket kipróbálásukra, továbbfejlesztésükre vagy újabbak kitalálására. Jó ötletekre mindenkinek szüksége van, hiszen ezek a játékos feladatok teremtik meg azt a motivációt, amellyel tanulóinkat bevonhatjuk a közös munkába. Ez pedig az eredményes tanítás-tanulás alapfeltétele.

Budapest, 2011. június 10.

Völgyi Péterné dr. Reich Márta
Budapest, XIII. kerület, Gárdonyi Géza Általános Iskola

Völgyi Péterné dr. Reich, Márta: Old may be good too

Az írás szerzőjéről

Völgyi Péterné Reich Mária
Gárdonyi Géza Általános Iskola, Budapest, Magyarország
maria.reich[kukac]wipptal.org